

2025-06-04

Dnr Fi2025/00457

Till Finansdepartementet

Remissvar, Dnr Fi2025/00457 gällande betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Tack för möjligheten att få lämna synpunkter på AI-kommissionens förslag gällande Färdplan för Sverige såsom beskrivet i SOU 2025:12.

Inledning

Vi välkomnar inrättandet av AI-kommissionen, liksom kommissionens slutrapport. Omfattande satsningar inom AI-området är avgörande för medborgar- och samhällsnytta, förnyelse och effektivitet i offentlig sektor samt för näringslivets utveckling, konkurrenskraft och produktivitet. För att fånga de möjligheter som AI öppnar upp på effektiva, etiska och säkra sätt krävs investeringar och vi anser att omfattningen på de investeringar som utredningen föreslår är högst rimlig.

I grunden utgör rapporten en bra sammanställning av status och av de behov som behöver adresseras för att tillvarata den potential som finns när det gäller att skapa mervärde genom AI inom alla dessa områden. Nedan ser ni de huvudsakliga synpunkter vi har på AI-kommissionens rapport samt sådant som vi ser som särskilt viktigt.

Produktivitetsförbättringar baserade på AI och digitalisering pågår i hela vår värdekedja. Exempelvis är AstraZenecas produktionsanläggningar i Södertälje och Wuxi, Kina, två av ett tjugotal som utsetts till Global Lighthouse av World Economic Forum för "Transforming Global Manufacturing with AI Innovation". Företagen som kvalar in har "gjort anmärkningsvärda framsteg inom produktivitet och hållbarhet, tack vare digital omställning".

AI och digitalisering

- Innebär en generisk möjlighet att leda till omfattande produktivitetsvinster tvärs sektorer
- För full utväxling krävs tillgång till kontextualiserad och strukturerad data inom ramen för en tydlig styrning liksom beräkningskapacitet
- Satsning på forskning i samverkan mellan akademi och svenska basnäringar leder till integrering av AI inom tillämpningsområden som också är svenska styrkeområden, vilket stärker svensk innovationförmåga, produktivitet och konkurrenskraft

Vi kan uppnå en viss produktivitetsökning genom AI-utvecklad automatisering av redan etablerade processer och flöden med stora språkmodeller - något som redan pågår. Ett andra steg är när generativ AI används effektivt för att stödja utveckling av nya processer och flöden - även detta pågår. Men, den största produktivitetsvinsten kommer när AI integreras för att bidra med rekommendationer och beslutsstöd, i vissa

tillämpningar också i autonoma system. För det behövs träning baserad på kontextualiserad och strukturerad högkvalitativ data inom ramen för en tydlig styrstruktur.

Riktning och koordinering

För att driva på de förändringar och den agilitet som krävs för den snabba AI-utvecklingen och framför allt för ett snabbt upptag och integrering av AI inom en bredd av tillämpningsområden krävs ett centralt ledarskap och överblick även inom regering och regeringskansli, åtminstone de närmaste fem åren. Detta uppfattar vi saknas idag. Detta ledarskap, vars vikt betonas av AI-kommissionen, skulle behöva ha överblick och koordinera insatser tvärs myndigheter. Ett exempel på hur snabbt utvecklingen sker är att rapporten inte ens nämner AI-agenter – en benämning som idag är vedertagen.

AI-kommissionens rapport fokuserar på akademins roll i AI-utvecklingen, men i realiteten är det i företagen som tillämpningarna utvecklas. Det behövs även stora satsningar på det offentliga förutsättningar att integrera AI på etiska och säkra sätt för effektivitets- och produktivitetsvinster liksom för att kunna leverera bättre samhällsnytta. För akademien skulle den elitsatsning som föreslås vara välkommen, något som de satsningar som KAW:s WASP-program banat väg för (jfr. exempelvis satsningen vid Aalto University). Vi uppfattar att detta kommer rymmas inom antingen Vetenskapsrådets strategiska forskningsområden eller excellenskluster för banbrytande teknik. Vi bejaktar även förslagen kring hur användning av AI kan påverka och främja Sveriges säkerhet och hur man kan motverka otillbörlig påverkan på demokratin.

Dags för fokus på tillämpningsområden

För att AI ska bidra till att effektivisera verksamheter behövs den högkvalitativa data som är relevant för olika tillämpningsområdets specifika processer. För störst utväxling av AI och digitalisering används sedan denna indata så att AI-applikationer kan integreras och ge beslutsstöd i processer längs hela värdekedjor. Om Sverige vill maximera sin produktivitetsökning från AI behövs program som både genererar relevant data och bygger vidare på användning av etablerad data för specifika applikationsområden av stor vikt för Sverige och svenskt näringsliv. Vi bejaktar AI-kommissionens utpekande av behov av satsningar på offentlig sektor men vill även lyfta forskningsprogram i samverkan mellan akademi och företag inom tillämpningsområden av stor vikt för svenska basnäringar. Detta upplever vi inte understryks nog i AI-kommissionens rapport.

Sveriges ekonomiska framgång bygger på innovation, konkurrenskraft och produktivitet inom forskning, utveckling, produktion och logistik inom basnäringar som process-, life science-, IT och telekom-, maskin-, fordons-, energi-, gruv- och mineralindustrin. Det är dags att skifta fokus och satsa på forskning i samverkan som möjliggör AI-baserade produktivitetsökningar inom specifika tillämpningsområden. Detta gäller för Sverige viktiga basnäringar, i akademien samt inom den offentliga sektorn, dvs. inte primärt satsningar på AI-forskning i sig. Satsningarna behöver underbyggas av beräkningskraft, datavetenskap och utvecklingen av tillgång på högkvalitativ data. Vi ser fram emot hur den EU-medfinansierade AI Factory kan användas för dessa syften.

Utan data ingen AI

För att bana väg för produktivitetsvinster över olika värdekedjor från forskning och utveckling till tillverkning och logistik, samt för att stimulera innovation, behövs, som nämnts ovan, tillgång till data av hög kvalitet som är relevanta för att vidareutveckla de specifika processerna inom olika industrigrenar. Dessa indata används sedan så att AI-applikationer kan integreras och ge beslutsstöd i processer längs hela värdekedjor. Om Sverige vill maximera sin produktivitetsökning från AI behövs forskningsprogram som både genererar relevanta högkvalitativa data och bygger på användningen av etablerade data för särskilda tillämpningsområden av stor vikt för svensk samhällsnytta och företag i Sverige.

Hälsodata för forskning, innovation och patientnytta

Den nytta som AI kan skapa inom life science och hälso- och sjukvård är sammanflätad eftersom tillgången till standardiserade hälsodata av hög kvalitet är avgörande för både primäranvändning inom hälso- och sjukvården och sekundäranvändning för forskning, innovation och uppföljning av behandlingsresultat. AI-stöd för medicinsk intervention och uppföljning inom hälso- och sjukvård skulle bana väg för en mer jämlik och högkvalitativ hälso- och sjukvård.

För att utnyttja de möjligheter som AI öppnar upp inom life science och i hälso- och sjukvården finns det ett brådskande behov av att identifiera och ta itu med flaskhalsar som hindrar etiskt godkänd sekundäranvändning av hälsodata för forskning, innovation och sjukvård. Detta skulle skapa förutsättningar för ökad effektivitet och förmåga till uppföljning av verksamheten samtidigt som det bidrar till stärkt konkurrenskraft inom svensk life science. Sverige är välförsett med högkvalitativa hälsodata, men stora delar är inkapslade i lokala databaser. För att frigöra de datamängder som krävs för att bygga effektiva AI-modeller måste dessa regionala barriärer rivas. Våra samlade hälsodata bör ses som en nationell resurs, vilken kan användas för att skapa en bättre hälso- och sjukvård för alla. Vänta inte på genomförandet av European Health Data Space utan ta tag i förbättringsåtgärderna nu.

Genomför exempelvis de lagändringar som behövs för att underlätta delning av hälsodata för alla typer av studier med etiskt prövningstillstånd och förbättra samtidigt kvaliteten och infrastrukturen för att möjliggöra snabbare tillgång till data för forskning, innovation och uppföljning av behandlingsresultat. Se exempelvis S 2023:02. Även när allt är på plats kan det ta år innan data tillgängliggörs.

Så som det står i rapporten, data måste vara: *"tillgängliga och av hög kvalitet, välstrukturerade och standardiserade samt möjliga att hitta för användaren. Regelverken måste också medge att data kan delas effektivt, med beaktande av skydd för den personliga integriteten och upphovsrätten"*.

Beräkningskapacitet

Sverige har god tillgång till grön energi, vilket skapar förutsättningar att vara ledande inom storskaliga centers för AI träning. Sverige har även en exceptionellt stark kompetensbas med en hög digitaliseringsgrad i samhället. Vi byggde tidigt upp infrastruktur för bredband och uppkoppling digitalt, trots vår relativt glesa befolkning med långa avstånd. Dessa satsningar har gjort att vi har en väldigt bra bas både på personnivå, i företagen, och våra olika industrisektorer, för att kunna driva digitala processer, AI-utveckling och användning. Denna AI-utveckling driver även unik kompetens inom utveckling av beräkningskapacitet och dess tekniker.

En god kunskap om att driva innovation inom beräkningskapacitet och AI processer krävs för att Sverige skall fortsätta vara i en världsledande position på individ såväl som organisationsnivå. Ett exempel på nyligen publicerade industrisatsning är den som inkluderar AstraZeneca, Ericsson, Saab, SEB som tillsammans med teknikföretaget NVIDIA kommer bygga en AI-fabrik¹ samt Microsofts investering i moln och AI-infrastruktur i Sverige². Regeringen har precis lanserat sin digitaliseringsstrategi³ och en europeisk AI-nod med ny superdator etableras i Sverige⁴ och sedan tidigare har vi för akademien NAISS- National Academic Infrastructure for Super-computing in Sweden⁵.

¹ <https://www.astrazeneca.se/media/nyhetsarkiv/Artiklar/astrazeneca-i-storsatsning-pa-banbrytande-ai.html>

² <https://www.government.se/articles/2024/06/prime-minister-took-part-in-press-conference-on-ai-investment-in-sweden/>

³ <https://www.regeringen.se/rapporter/2025/05/sveriges-digitaliseringsstrategi-20252030>

⁴ <https://liu.se/nyhet/europeisk-ai-nod-med-ny-superdator-till-sverige>

⁵ <https://www.naiss.se/>

I EU AI continent action plan⁶ föreslås 12 GigaFactories inom EU och förslagsvis antar Sverige utmaningen att vara en av de som stöttas i detta EU program.

AstraZeneca står gärna till förfogande i de fortsatta diskussionerna om AI-kommissionen förslag.

Med vänlig hälsning,

För AstraZeneca

Anna Sandström
Senior Director Science Policy and Relations Europe
anna.sandstrom@astrazeneca.com

⁶ https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/ai-continent_en